

των όσων λέγονται. Έχουν γίνει αρκετές έρευνες για το ψεύδος και τη συχνότητα εμφάνισής του στην καθημερινότητά μας. Σε μία από αυτές, όταν ρωτήθηκαν 3.000 άτομα για το κατά πόσο είχαν πει ψέματα σε 13 διαφορετικές περιστάσεις, απάντησαν ως εξής: 32% είχε πει ψέματα στο/στη σύζυγο για μια πρόσφατη αγορά, το 63% είχε δηλώσει ασθένεια στην εργασία δίχως να είναι πραγματικά άρρωστο, 13% μετακύλησε το βάρος σε συνάδελφο για μια λάθος ενέργεια, 71% είπε ψέματα σε φίλους ή μέλη της οικογένειας για να μην πληγώσει κάποιον συναισθηματικά, ενώ 28% είπε κάποιο ψέμα στο/στη σύζυγο για μια εξω-συζυγική σχέση. Φυσικά, τέτοιου είδους έρευνες ίσως να έχουν το μειονέκτημα ότι κάποιος μπορεί να πουν ... ψέματα. Μας δίνουν όμως τουλάχιστον μία γενική εικόνα για το τι συμβαίνει.

Ειδικότερα, ο επαγγελματίας του χώρου της Αστυνομίας οφείλει να διαθέτει μία ολοκληρωμένη και αποτελεσματική προσέγγιση σχετικά με το ζήτημα της αποκάλυψης του ψεύδους. Πολλές φορές, το αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας είναι καίριας σημασίας για την επιτέλεση του έργου του. Πιο κάτω θα δούμε τι ποσοστά επιτυχίας έχουν οι επαγγελματίες σε κλάδους που ασχολούνται με την ανίχνευση του ψεύδους.

Τι ποσοστά επιτυχίας έχει ο μέσος άνθρωπος και σε ποια δεδομένα βασίζεται για να εξάγει τα συμπεράσματά του; Μπορεί δηλαδή ο μέσος άνθρωπος ν' αντιληφθεί πότε του λένε ψέματα και τι λένε οι έρευνες γι' αυτό;

Αρκετοί συγγραφείς, κυρίως εκλαϊκευμένων συγγραμμάτων σχετικά με τη μη λεκτική επικοινωνία, όπως ο Αυστραλός Allan Pease, έργο του οποίου έχει μεταφραστεί και στην ελληνική γλώσσα, η Χριστίνα Σαμαράκη, που ουσιαστικά αναπαράγει περίπου τα ίδια δεδομένα με τον Pease, ο αμερικανός David Lieberman, και αρκετοί άλλοι, υπόσχονται στον αναγνώστη την αποκάλυψη του ψεύδους μέσα από συγκεκριμένες κινήσεις και απλοϊκές πρακτικές. Συγκεκριμένα, οι δύο πρώτοι δίνουν έμφαση στα χέ-

ρια και στην κατεύθυνση που αυτά λαμβάνουν κατά τη διάρκεια του ψεύδους, ενώ ο τρίτος δίνει μια σειρά από ερωτήσεις με τις οποίες είναι βέβαιο πως θ' αποκαλυφθεί το ψέμα, αλλά και η αλήθεια αν κάποιος λέει ψέματα. Όταν το/τα χέρια αγγίζουν σημεία του προσώπου, όπως τα μάτια, τη μύτη ή το στόμα, αλλά και τα αυτιά, τότε είναι πολύ πιθανό αυτός που κάνει αυτού του είδους τις κινήσεις να μας λέει ψέματα. Επιπλέον, ο Pease ισχυρίζεται ότι κάποιος που ψεύδεται θα διατηρήσει την οπτική επαφή με τον αποδέκτη του μηνύματός του. Είναι όμως έτσι τα πράγματα; Είναι αξιόπιστες αυτές οι ενδείξεις για την ανίχνευση του ψεύδους;

Σύμφωνα με μια επισκόπηση 39 μελετών που έκανε ο Ολλανδός καθηγητής Aldert Vrij βρέθηκε ότι ο μέσος άνθρωπος είναι σε θέση ν' αντιληφθεί το ψεύδος στο 57% των περιπτώσεων. Σε μια άλλη επισκόπηση, 253 ερευνών αυτή τη φορά, το αντίστοιχο ποσοστό ήταν στο 53%. Το συμπέρασμα που μπορούμε να βγάλουμε είναι ότι ο μέσος άνθρωπος δεν έχει τη δυνατότητα ν' ανιχνεύει το ψεύδος. Τα ανωτέρω ποσοστά μας λένε ότι η επιλογή μεταξύ αλήθειας ή ψεύδους γίνεται τυχαία. Αν ρίχνατε κάποια νόμισμα και προσπαθούσατε να μαντέψετε τι θα πέσει, κορώνα ή γράμματα, θα ήσασταν περίπου στην ίδια μοίρα με κάποιον που προσπαθεί να εντοπίσει το ψεύδος.

Ποια είναι όμως τα στοιχεία εκείνα στα οποία βασίζεται ο μέσος άνθρωπος για να βγάλει τα συμπεράσματά του; Σε ένα αρκετά φιλόδοξο πρόγραμμα, που το ονόμασε «The Global Deception Team», δηλαδή «Η παγκόσμια

ομάδα για την εξαπάτηση», ο καθηγητής Charles Bond δημιούργησε μια διεθνή ομάδα ερευνητών από 58 χώρες, με σκοπό να ερευνήσει τα δεδομένα εκείνα με τα οποία ο μέσος άνθρωπος κρίνει ότι του λένε ψέματα ή όχι. Κάθε ερευνητής συγκέντρωσε δεδομένα από 20 άνδρες και 20 γυναίκες της χώρας του, όλοι εκ των οποίων ήταν άνω των 16 και κατά κύριο λόγο φοιτητές κάποιου πανεπιστημίου. Ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να απαντήσουν στο ερώτημα: «Πώς μπορείς να πεις αν κάποιος σου λέει ψέματα;».

“Το συμπέρασμα που μπορούμε να βγάλουμε είναι ότι ο μέσος άνθρωπος δεν έχει τη δυνατότητα ν' ανιχνεύει το ψεύδος”